

tiani et infideles non omnino barbari, existentiam hujusmodi juris agnoscunt, et ad illud referunt bonorum divisionem, regnorum institutionem; jura belli et pacis, immunitates legatorum, etc.

Jus istud, consuetudine generali introductum, est velut contractus libere iustus, quem Deus ordinis conservator et ultor observari jubet: qui ergo illud violant, contra legem naturalem graviter peccant, et velut infames ac publicæ tranquillitatis hostes ubique merito habentur.

Cum tamen in essentiis rerum stricte non fundetur, varietates admittere potest: unde, v. g., jus captivos retinendi aut vendendi hostes in bello deprehensos, olim fuit generale; nunc apud Christianos est abolitum, non vero apud Mahumetanos.

CAPUT TERTIUM.

DE LEGE DIVINA POSITIVA.

Lex divina positiva ea est quæ libera Dei voluntate extra nos ponitur, per oppositionem ad legem naturalem quæ in nobis imprimitur. Duplex est, vetus scilicet et nova.

ARTICULUS PRIMUS.

DE LEGE VETERI.

Lex vetus, quæ dicitur vetus Testamentum, omnia continet præcepta quæ a Deo hominibus fuerunt data, ante Moysen, per Moysen, et post Moysen. Certum est Deum primis parentibus nostris locutum fuisse eosque docuisse quid credere, quidve agere deberent. Positivum eis dedit præceptum de fructu arboris scientiæ boni et mali non edendo et probabiliter de sacrificiis offerendis, cum ex Gen. vii, 2 et 8, existeret distinctio inter animalia munda et immunda. Eisdem parentibus per peccatum

lapsis pœnam irrogavit subeundam, futuram promisit redemptionem, et simul quoddam instituere debuit contra peccatum originale remedium.

Posteriores eorum, peccato infecti, in tantam proruerunt corruptionem, ut Deus inierit consilium eos per diluvium universale delendi et totum genus humanum renovandi. Noe, arca egredienti, anno 1656, jussit ut a carnibus cum sanguine abstineret: non est dubitandum quin multa eum circa primævam religionem docuerit.

Descendentes ejus in turpissimos similiter prolapsi sunt errores: Deus vocavit Abraham circa annum 2086, fœdus cum illo iniit, et mandatis jam existentibus novum addidit, scilicet præceptum circumcisionis. Cum pauca tunc existerint præcepta positiva, intervallum ab Adamo usque ad Moysen dicitur tempus legis naturæ.

Tandem versus annum 2513, prodiit Moyses, cujus ministerio Deus usus est ad promulgandam legem in Pentateucho contentam; quæ proprie dicitur Lex vetus, Lex Mosaica, et triplicis generis complectitur præcepta, nempe moralia, cæremonialia et judicialia. Moralia ea dicebantur quæ, in lege naturali fundata, spectabant ad mores juxta regulas justitiæ informandos: talia erant decem Decalogi præcepta.

Cæremonialia ea erant quibus præscribebantur ritus ad cultum divinum ordinati, ut præcepta de sacrificiis, sacramentis et festivitibus.

Præcepta judicialia illa erant quibus res politicæ et temporales determinabantur: alia spectabant ad principes relative ad subditos; alia ad subditos relative ad se invicem; alia ad populum Israeliticum relative ad extraneos; alia ad domesticos.

Paucis verbis nobis dicendum est de veteris Legis bonitate, destinatione, obligatione et cessatione.

§ I. — De veteris Legis bonitate.

Discipuli *Simonis magi*, *Cerdonistæ*, *Marcionistæ* et *Manichæi* arbitrabantur veterem Legem esse opus mali

principii, ideoque malam. Jansenius contendit eam magnam fuisse comœdiam respectu Legis novæ, et ea intentione datam ut Judæi fierent prævaricatores, atque suo exemplo Christianos erudirent, ostendendo quid possit homo gratia destitutus.

PROPOSITIO.

Lex vetus Deum habuit auctorem, et bona erat in se.

Prob. 1° Deum habuit auctorem; Moyses enim semper loquitur nomine Dei, dicens: *Deus sic locutus est*; *Dixit ad me Dominus*: *Hæc dicit Dominus*, etc.; innumeris prodigiis demonstrat se a Deo illuminari, doceri et dirigi; repugnat quippe Deum veris prodigiis impostores adjuvare. Ergo 1°.

2° *Fuit bona*: quod constat Scriptura sacra, omnium consensu, et ratione. 1° *Scriptura sacra*. Ps. cxviii, 8: *Lex Domini immaculata convertens animas... præceptum Domini lucidum, illuminans oculos*. B. Paulus, Rom. vii, 12: *Lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum*. Nihil expressius desiderari potest. 2° *Omnium consensu*; exceptis enim paucissimis hæreticis, omnes Christiani semper crediderunt veterem Legem in se bonam esse. 3° *Ratione*. Probavimus hanc Legem Deum habuisse auctorem: ergo necessario bona est; quod etiam per partes et singula expendendo probari posset, ut a pluribus factum est. Ergo 2°.

Valde est tamen imperfecta respectu Legis novæ, quæ gratiam non tantum significat, sed continet et producit: unde Apostolus, Hebr. vii, 18: *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus et inutilitatem*. *Nihil enim ad perfectum adduxit Lex*.

Dices 1°: Rom. iv, 15, legitur: *Lex iram operatur*; et II Cor. iii, 7 et 9, *Lex vocatur Ministratio mortis et damnationis*. Ergo non est bona.

R. Dist. Lex operatur iram et vocatur ministratio mortis, occasionaliter, quia Judæi ea abusi sunt, *conc.*; ex

natura sua, *nego*. Quamvis enim Lex gratiam non contulerit, optimas agendi regulas tradebat, et Deus gratiam ea bene utentibus intuitu futurorum Christi meritorum conferebat: ergo in se bona erat, et Judæi illi non obsequentes, magis fiebant rei coram Deo, sicque Lex eo sensu operabatur iram et mortem.

Aliunde Apostolus, in locis objectis et in pluribus aliis, Judæos ad fidem conversos a ritibus veteris Legis retrahere volens, totus est ut ostendat Legem novam illi multo præstare: ideo describit effectus novæ Legis, qui sunt gratia, justificatio, meritum, filiorum adoptio, vita æterna; cum autem vetus esset vacua, eam, per oppositionem, repræsentat ut causam iræ et ministrationem mortis. Non tamen concludendum Legem esse malam. *Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit*, Rom. viii, 7. Ergo.

Dices 2°: Deus, Ezech. xx, 25, ait: *Dedi eis præcepta non bona, in quibus non vivent*. Ergo.

R. Nego conseq. Nam in eodem capite, versibus præcedentibus, Deus exprobrat Judæis quod ipsius præcepta, quæ faciens vivet homo, violaverint: testatur se propterea eos tradidisse ritibus idolorum permittendo ut in idololatriam laberentur, vel gentibus quæ gravibus præceptis eos opprimebant: ergo verba citata de præceptis Mosaicis non intelligenda sunt.

Aliæ difficultates ex imprecationibus, hostium exterminatione, pœna talionis, etc., petitæ, in Tractatu de vera Religione, 3ª parte, capite 2, solvuntur.

§ II. — De veteris Legis destinatione.

Constat, ex dictis, Legem veterem Deum habuisse auctorem, ac proinde bona intentione fuisse concessam. Unde illi assignari non potest finis a Jansenio excogitatus, quia repugnat Deum optimum et summe sapientem sic Israelitis illuisse, eosque ad peccatum inducere voluisse.

PROPOSITIO.

Deus veterem instituit Legem ut vias ad suscipiendum Redemptorem promissum præpararet.

Prob. Scriptura sacra, SS. Patrum testimoniis, et ratione.

1° *Scriptura sacra.* B. Paulus, Rom. x, 4, *Finis enim Legis Christus ad justitiam omni credenti*; et I Cor. x, 11: *Omnia in figura contingebant illis* (Hebræis): sensus est, institutiones veteris Legis fuisse typos et signa mysteriorum novæ Legis. Vide *Estium* in hunc locum. Ergo 1°.

2° *SS. Patrum testimoniis.* S. Justinus. Dial. cum Tryph., n. 42: « Omnia a Moyse instituta enumerans, demonstrare possum imagines, et signa, et prænuntiationes fuisse tum eorum quæ Christo eventura erant, tum eorum qui in eum credituri prænoscebantur, tum eorum similiter quæ Christus ipse facturus erat. »

S. Aug., lib. de Diversis quæst., plura refert veteris Testamenti facta Christum prænuntiantia, et concludit: « Longum est commemorare singula, cum ita concludat Apostolus et dicat: *Hæc autem in figura contingebant illis.* » Ergo 2°.

3° *Ratione.* 1° Cum Christus ex Juda, Jacob, Isaac, Abraham, etc., descendere deberet, necesse erat ut populus Israeliticus non deleretur, cum aliis non misceretur, suas genealogias accurate servaret: porro hunc finem Deus per veterem Legem obtinuit; 2° multæ sunt relationes inter veterem et novam Legem, quæ casu fortuito contingere non potuerunt. Ergo. Utilissime legetur, circa finem hunc Legis, *Tractatus de Adventu Christi*, a doctissimo P. Thomass.

Deus insuper sibi proposuit spiritualem populi sui reformationem et æternam ipsius felicitatem: ideo præcipua legis naturalis capita Decalogi præcepta renovat, vitia condemnat, virtutes commendat, fidem in Mediatorem implicite excitat et transmittit. Hinc pater Tobias filio ait, II, 18: *Filii sanctorum sumus, et vitam illam*

expectamus quam Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Hinc etiam Lex vetus actus internos præcipiebat, ut amorem Dei ex toto corde, Deut. vi, 8; vel prohibebat, v. g., odium proximi, concupiscentiam uxoris proximi vel rei alienæ, Exod. xx, 17.

Notandum 1° populum Dei spe boni temporalis vel metu poenarum hujus vitæ sæpe excitatum fuisse: alia tamen motiva supernaturalia non excludebantur.

Notandum 2° justitiam vi Legis nunquam fuisse obtentam, sed intuitu futurorum Christi meritorum. Unde Apostolus, Gal. II, 16: *Scientes autem quod non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem Jesu Christi... ex operibus Legis, non justificabitur omnis caro.*

§ III. — De obligatione Legis veteris.

Certum est præcepta moralia omnes semper obstrinxisse gentes, non quatenus erant præcepta Dei positiva, sed quatenus ad legem naturalem pertinebant: quæstio igitur de solis præceptis cæremonialibus et judicialibus moveri potest.

Hæc duo præceptorum genera ad solos spectabant Judæos, solis quippe Judæis imposita fuerant: *Hæc sunt verba quæ locutus est Moyses ad populum Israel... Audi, Israel... Deus noster pepigit nobiscum fœdus in Horeb*, Deut. I, et v, 1 et 2. Unde Gentiles legem ignorantes, vel eam non observantes, Deo placere ideoque salutem æternam consequi poterant, quod patet exemplo Job, viri justi in terra Hus, et Naaman Siri, veri Dei cultoris, IV Reg. v, 18, nec tamen ritus Mosaici sectatoris.

Gentiles, quamvis legi non fuerint necessario subiecti, eam nihilominus amplecti poterant, et tunc vocabantur proselyti.

§ IV. — De cessatione Legis veteris.

Præbavimus in *Tractatu de vera Religione*, 3^a parte, capite 3, religionem seu legem Mosaicam abrogandam fuisse et reipsa jam dudum esse abrogatam.

Præcepta tamen ejus moralia semper remanent, non quidem vi legis positivæ, sed vi legis naturalis quæ est immutabilis; at præcepta ejus cæremonialia et judicialia neūtiquam existunt, nec respectu Judæorum, nec respectu aliorum hominum.

Prob. Scriptura sacra et ratione. 1° *Scriptura sacra.* Gal. v, 1 et 2: *Nolite iterum jugo servitutis contineri: ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.*

2° *Ratione.* Lex vetus erat figura et umbra Legis novæ: at figuræ, adveniente realitate, cessant, et umbræ, lucente sole, evanescent. Ergo.

Queritur 1° quo tempore Lex vetus desierit obligare.

R. 1°. Non abrogata est ante mortem Christi, siquidem Christus eam observavit ac observandam ab aliis curavit usque ad mortem. *Venit dies azymorum*, inquit Luc. xxii, 7, *in qua necesse erat occidi Pascha*; et apud Matth. xxiii, 2: *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei: omnia quæcumque dixerint vobis servate et facite.* Ergo.

R. 2°. Lex vetus vim obligandi per mortem Christi secundum se amisit. Nam 1° cessante sacerdotio, ipsa Lex cessare debuit, juxta hæc Apostoli verba, Hebr. vii, 12: *Translato enim sacerdotio, necesse est ut Legis translatio fiat*: at sacerdotium Aaronicum per mortem Christi cessavit, et novum ei substitutum est sacerdotium. 2° Testamentum fit validum per mortem testatoris, et testamentum antèrius annullat: porro nova Lex est Testamentum Christi: ergo morte ejus confirmata est et vetus Testamentum fuit abrogatum, quod clare exprimit B. Paulus, Hebr. ix, 15. Ergo.

R. 3°. Lex vetus non statim post mortem Christi, licet mortua in se, cessavit obligare; tamdiu enim obligatio ejus perseveravit, quamdiu Lex nova nondum obligabat, quia nullum inter utramque legem debuit esse intervallum: atqui Lex nova non statim post mortem Christi cepit obligare: repugnat enim bonitati et sapientiæ Dei legem prorsus ignotam obligare: at Lex nova statim post

mortem Christi erat prorsus ignota fere omnibus, et gentibus et Judæis: ergo.

Itaque Lex vetus, licet deficiens, adhuc erat de præcepto, et Lex nova nascens erat tantum de consilio: sic Durandus, Vasquez, Dominicus Soto aliique plures, contra Suarez, Sylvium aliosque non paucos, qui contendunt veterem Legem omnino cessasse per mortem Christi et novam simul viguisse. Unde Baptismus, juxta ipsos, tunc cepit esse de necessitate mediæ: juxta alios, non ita fuit necessarius nisi a die Pentecostes quo Lex nova solemniter fuit promulgata; validus tamen fuit ab initio ipsius institutionis, etiam dum circumcisio adhuc erat præcepta.

Si ergo Judæus, ommissa circumcissione, infantem suum baptizasset, graviter peccasset; sed infans salvus fuisset, inquit Sylvius, et post ipsum alii theologi.

Queritur 2° quo tempore Lex vetus facta fuerit mortifera.

R. 1°. Oportuit Synagogam sepeliri cum honore; ideo non statim ritus Mosaici facti sunt illiciti: unde Apostoli eos passim observarunt, etiam diu post Pentecosten, et observari permiserunt, licet jugiter docuerint eosdem ad justificationem nihil prodesse. Sic B. Petrus, Act. x, 14, declarat se *omne commune et immundum* nunquam manducare B. Paulus Timotheum *circumcidit propter Judæos*, ib. xvi, 3; ipse, suadente Jacobo, sanctificat se, ut ostendat se custodire Legem, ib. xxi, 24; Apostoli in concilio Hierosolymitano coadunati, statuerunt ut fideles a sanguine et suffocato abstinerent. Ergo.

R. 2°. Semper servanda sunt præcepta moralia, non vi Legis antiquæ, sed vi legis naturalis ad quam pertinent, aut simul vi Legis novæ.

R. 3°. Nihil vetat quin præcepta judicialia adhuc observentur, non tamen quasi virtute veteris Legis; hinc Ecclesia et principes quædam matrimonii impedimenta in Levitico expressa adoptarunt.

R. 4°. Constat legem Mosaicam nunc, quoad ritum religiosum, esse mortiferam, id est Christianum ei subscribere non posse sine peccato mortali; quicumque enim

ita ageret, fidem christianam abjicere censeretur et ab omnibus velut apostata haberetur; *Innocentius III* expresse definit, Decretal. lib. 3, tit. 42, cap. 3, Legem cum Evangelio, Circumcisionem cum Baptismo subsistere non posse, hæc Apostoli verba referens : *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.* Gal. v, 2. Ergo.

Quo præcise autem tempore res contigerit, non sibi consentiunt doctores : *S. Hieronymus* arbitratur Legem ita abrogatam fuisse per mortem Christi, ut nullus animo Deo serviendi eam serio observare potuerit absque peccato : unde inferebat Apostolos non sincere, sed simulatorie eam in quibusdam punctis servasse, ne scandalum Judæis præberent, *S. Augustinus* vero contendebat legalia ab Apostolis servata fuisse, *non mentientis astu, sed compatiens affectu*, et reipsa factos esse Judæos cum Judæis, ut Judæos lucrifacerent, sicque legalia fuisse mortua cum Christo, sed non statim mortifera.

Hæc sententia communior evasit : omnes fere theologi eam admittunt, contenduntque Legem veterem factam esse mortiferam tempore quo templum Hierosolymitanum funditus fuit eversum et Synagoga destructa, circa annum quadragesimum post mortem Christi, quia ex tunc nullus honor Synagogæ fuit debitus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE LEGE NOVA.

Lex nova, sic dicta, quia post legem Mosaicam venit, dicitur etiam *Lex fidei, Lex spiritus vitæ, Lex libertatis, Lex Evangelica*, et recte definiri potest : Lex a Christo data, per Apostolos promulgata, et gratiam supernaturalem sibi conjunctam habens.

Breviter nobis expendendum est 1° an et quæ sit Lex nova, 2° in quo a veteri Lege differat, et 3° quando incøperit et quamdiu sit duratura.

§ I. — An et quæ sit Lex nova.

Lutherus et *Calvinus*, contendentes hominem sola fide

justificari, docuerunt Christum veterem Legem sustulisse, et libertatem nobis, nulla lege imposita, concessisse.

PROPOSITIO.

Christus novam Legem condidit eamque veteri Legi substituit.

Prob. definitione Concil. Trid., Scriptura sacra et ratione.

1° *Definitione Concil. Trid.*, sess. 6, can. 19 : « Si quis » dixerit nihil præceptum esse in Evangelio, præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque » prohibita, sed libera... anathema sit. »

1° *Scriptura sacra.* Christus annuntiatus fuerat ut *judex et legifer*, Isai. xxxiii, 22, et ipse, doctrinam suam prædicans, dixit, Joan. xvi, 15 : *Si diligitis me, mandata mea servate*; v, 12 : *Qui habet mandata mea et servat ea, ille est qui diligit me*; Matth. xxviii, 19 : *Euntes, docete omnes gentes... docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis.* Ergo 2°.

3° *Ratione.* Ecclesia est societas perfecta, a Christo sapientissime fundata : porro societas nullis legibus instructa, in qua omnes pro libitu agere possunt, non esset perfecta et sapienter fundata, *ut patet* : ergo 3°.

Si ergo Apostolus dicat, Rom. vi, 14 : *Non enim sub Lege estis, sed sub gratia*; et II Cor. iii, 17 : *Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas*, id certe, per oppositionem ad Legem antiquam, quæ gratia erat destituta et captivos tenebat Judæos; et non nisi per evidentem abusum hæc aliaque similia verba objiciunt novatores.

Nova Lex autem triplicis generis continet præcepta, scilicet, 1° moralia; Christus enim legem naturalem non solvit, sed, e contra, eam iterum promulgavit et sancivit, sicque Decalogum renovavit in quantum ad legem naturalem pertinet, totam legem ad amorem Dei et proximi reducens, Matth. xxii, 40; 2° præcepta cæremonialia, ea videlicet quæ spectant ad sacramenta, v. g. : *Nisi quis*

renatus fuerit, etc.; *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, etc.*; 3° præcepta fidei, nempe credendi mysteria a Deo revelata, juxta hæc verba Marc. xvi, 16: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.*

Quædam insuper in Evangelio commendantur, nec tamen præcipiuntur, et ideo consilia Evangelica dicuntur: ad tria genera *S. Thomas* ea revocat, 1 2, q. 108, art. 4, scilicet, ad paupertatem voluntariam, castitatem et obedientiam, quæ materia sunt religiosorum votorum et objectum perfectionis christianæ.

Christus leges politicas non instituit, quia non uni genti, sed omnibus populis terræ suam religionem communem esse volebat.

§ II. — De differentia inter veterem et novam Legem.

Pluribus in punctis duæ illæ Leges a se differunt.

1° Deus, qui est auctor utriusque Legis, priorem per ministerium Angelorum et Prophetarum dedit, posteriorem vero per æternum suum Filium, ut ait Apostolus, Hebr. 1, 1 et 2: *Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis, novissime in diebus istis locutus est nobis in Filio.*

2° Lex vetus gratiam propria virtute non producebat, eam vero Lex nova adjunctam habet, et per sacramenta ex opere operato producit: *Lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est*, Joan. 1, 17.

3° Lex vetus in tabulis lapideis atramento scripta erat, et Lex nova spiritu Dei vivi in tabulis cordis, II Cor. iii, 3.

4° Quamvis sub antiqua Lege eadem exstiterit fides quoad substantiam, et justi tunc exstantes christiani fuerint, quia *nomen Christianorum postea divulgatum factis antecesserunt*, inquit *S. Aug.*, Serm. 300, multa tamen in Lege nova revelantur, quæ vel ignorabantur, vel obscure tantum innotescabant: unde puer apud catholicos catechismum edoctus, multo clarius noscit dogma peccati originalis, Redemptoris necessitatem, per-

sonarum in Deo Trinitatem, multaque alia, quam doctiores inter Judæos.

5° Lex vetus erat timoris et servorum, et Lex nova est amoris et filiorum: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*, Rom. viii, 15.

6° Lex vetus populo Israelitico erat destinata nec cunctis gentibus communis esse poterat; Lex nova est universalis: *Docete omnes gentes*, etc.

7° Lex vetus erat ad tempus, et Lex nova usque ad consummationem sæculi perseverabit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*, Matth. viii, 20.

8° Lex vetus erat tantum *umbra futurorum*, Coloss. ii, 17, et nova continet realitatem.

9° Lex vetus promittebat bona temporalia, et eorum intuitu ad virtutem excitabat; Lex vero nova quidquid temporale esse contemnendum, et sola æterna concupiscenda docet.

10° Justi, sub veteri Lege decedentes, ad æternam felicitatem non admittebantur, et in nova Lege cœlum a Christo apertum statim introeunt, si a reliquiis peccatorum sint mundati, etc.

§ III. — De duratione Legis novæ.

Constat Legem novam Judæos obligare incœpisse saltem die Pentecostes, quo solemniter promulgata est coram ingenti multitudine, *ex omni natione quæ sub cœlo est*, Act. ii, 5; tunc enim impletum est verbum Isai. ii, 3: *De Sion exhibit Lex, et verbum Domini de Jerusalem.*

Hæc autem promulgatio, quantumvis solemnis, cunctis gentibus simul innotescere non potuit; nemo tamen ad impossibile tenetur: unde aliquam dilationem concessam fuisse necesse est, ut Lex nova omnes strictè obligaverit: « Non igitur cœpit obligare eodem instanti pro toto terrarum orbe, inquit *Dens*, t. ii, sed successive, prout » promulgatio ad varias nationes humano modo potuit

» pervenire. Primo itaque affecit Jerosolymis existentes,
» ac deinde alios, tum Judæos, tum gentiles, toto orbe de-
» gentes. »

Communitè docetur eam pro universo orbe sufficienter promulgatam fuisse tempore excidii Hierosolymitani, et tunc omnibus necessariam fuisse necessitate medii, non quod omnes eam ignorantes peccaverint, sed eo sensu quod ex hoc momento aliud non exstiterit remedium contra peccatum, tum originale, tum actuale; ignorantia enim quantumvis invincibilis, a peccato excusare potest, non vero efficere ut remedia instituta tanquam necessaria necessitate medii, sic necessaria non sint, aut remedia abrogata adhuc sint valida. Ita *Sylvius*, t. II, et generaliter theologi.

Lex nova, sic instituta et obligans, usque ad consummationem sæculorum perseveratura est: *Ecce ego vobiscum sum*, inquit Christus Apostolis eorumque successoribus, *usque ad consummationem sæculi*. Et vero, nulla lex Lege nova perfectior ei succedere potest, sicut ipsa Legi veteri successit. Ergo.

Christus, ut pote Legis novæ conditor et dominus, ab illa in quantum est positiva, dispensare posset decreto ab æterno lato; at nulli concessit potestatem ab illa dispensandi. Ita omnes. Unde Ecclesia, quæ omne vinculum spirituale solvere potest, a lege Christi positiva dispensare nequit, v. g., a matrimonio rato et consummato, a necessitate Baptismi, a materia aut forma sacramentorum, etc.: quod agnovit Concil. Trid. declarans, sess. 21, cap. 2, Ecclesiam nihil posse in sacramentorum substantiam.

PARS SECUNDA.

DE LEGE HUMANA.

Nobis dicendum est 1º de legum humanarum auctore; 2º obligatione; 3º speciebus; 4º objecto; 5º subjecto; 6º cessatione.

CAPUT PRIMUM.

DE LEGUM HUMANARUM AUCTORE.

Lex humana ea est quæ ab hominibus curam communitatis perfectæ habentibus, pro bono subditorum suorum fertur. « Duo sunt, inquit papa Gelasius, Epist. ad Anastasium, anno 491, *Labbe*, t. IV, quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritas sacra Pontificum et regalis potestas. »

Duplex igitur est auctoritas legislativa in mundo, ecclesiastica scilicet et civilis.

Lex ecclesiastica ea est quæ ab hominibus curam communitatis religiosæ habentibus, pro bono spirituali subditorum fertur.

Lex civilis ab eo qui curam communitatis politicæ habet, in bonum temporale subditorum conditur.

Valdenses, Wiclefistæ, *Lutherus* et *Calvinus* negarunt quamlibet legem Christianis imponi posse, « sive ab hominibus, sive ab Angelis, nisi in quantum volunt; liberi enim sumus ab omnibus: » sunt verba *Lutheri*. Hos errores per sequentes refellemus propositiones.

PROPOSITIO PRIMA.

Ecclesia habet potestatem ferendi leges quæ spectant ad res spirituales.

Prob. Scriptura sacra, traditione et ratione.

1º *Scriptura sacra*. Act. XV, 28: *Visum est Spiritui sancto et nobis nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato*. Certe hæc verba, *imponere vobis hæc necessaria*, proprie dictam expriment legem: objectum hujus legis, scilicet abstinentia ab idololatriis, suffocato et sanguine, in essentiis rerum non fundatur: